

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาของชาติทุกระดับ รวมตลอดไปถึงวงการต่าง ๆ ด้วย เช่น หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร ฯลฯ ดังนั้น จึงมีผู้สนใจทำการศึกษารวบรวมและวิจัยกันมากในทุก ๆ ประเภทของห้องสมุด รวมทั้งห้องสมุดเฉพาะ ซึ่งเป็นห้องสมุดประเภทหนึ่งที่มีผู้สนใจทำการวิจัย และสำรวจแล้วหลายแห่ง เช่น ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ ห้องสมุดคานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ห้องสมุดด้านการเกษตร ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง เป็นต้น แต่ยังไม่ค่อยมีผู้ศึกษาวิจัย เรื่องห้องสมุดธนาคารมาก่อน ทั้ง ๆ ที่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายเศรษฐกิจของธนาคารต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ และสถิติ สถิติด้านเงินตรา ชาวเศรษฐกิจประจำวัน ชาวการลงทุน สินเชื่อ การจ้างองกฎหมาย การธนาคารระหว่างประเทศ การบริหารบุคลากรและการฝึกอบรม การโฆษณาและการตลาด การสอบบัญชี กิจการทรัพย์สิน ข้อมูลเหล่านี้ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งสำคัญของธนาคาร จะได้จากการรวบรวมของห้องสมุด ซึ่งเป็นศูนย์รวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับงานของธนาคาร จัดทำข่าวสารเหล่านี้ ให้อยู่ในลักษณะพร้อมที่จะนำไปใช้ปฏิบัติงานได้โดยอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ดังนั้น บรรณารักษ์ห้องสมุดธนาคาร ซึ่งถือเป็นห้องสมุดเฉพาะประเภทหนึ่ง จึงจำเป็นต้องรอบรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการธนาคาร เพื่อให้ให้บริการตามข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง

1

Laura Marquis, "Bank Libraries," Encyclopedia of Library and Information Science 2 (1969) : 245.

เพราะคุณค่าของห้องสมุดเฉพาะ สำคัญที่การให้บริการ ไม่ได้อยู่แต่เพียงจำนวนหนังสือที่มีมอกออกไปจากห้องสมุด บรรณารักษ์ที่ดีไม่เพียงแต่จะช่วยตอบคำถาม และค้นหาเอกสารต่าง ๆ ตามที่พนักงานของธนาคารต้องการเท่านั้น แต่อาจช่วยผู้บริหารในการค้นหาเอกสารที่จะนำไปแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ใดควย และนอกจากเรื่องที่มีความจำเป็นต่อศึกษาค้นคว้าในเวลาปัจจุบันแล้ว บรรณารักษ์ยังสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าผู้ใช้ห้องสมุด จะต้องการเอกสารประเภทใดในขนาดควย¹

จากสภาพที่เป็นจริง ห้องสมุดธนาคารในประเทศไทยบางแห่งเท่านั้น ที่ได้รับการสนใจและส่งเสริมอย่างจริงจัง ถึงขั้นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บางแห่งมีห้องสมุดเพียงให้พนักงานอ่านหนังสือเพื่อพักผ่อน มิใช่เพื่อการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุด ธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถาบันทางการเงินที่สำคัญของประเทศ เพื่อให้ทราบถึงสภาพของห้องสมุดธนาคารแต่ละแห่ง ตลอดจนปัญหาการให้บริการ และการใช้ห้องสมุดธนาคารเหล่านั้น เพื่อให้ผู้บริหารของธนาคาร บรรณารักษ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการห้องสมุดธนาคาร ได้มองเห็นปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และประโยชน์ของห้องสมุดธนาคาร เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์สำหรับห้องสมุดในด้านการให้บริการ ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดควย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจสภาพและการใช้ห้องสมุดธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร" นี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพ และสำรวจการใช้บริการของห้องสมุดแต่ละแห่ง ในด้านที่ให้บริการประโยชน์ต่องานทางวิชาการ ตลอดจนการใช้เป็นที่ค้นคว้าหาความรู้ และเป็นที่ย่านหนังสือทั่วไป นอกจากนี้ ยังศึกษาเพื่อให้ทราบ

¹ กัทลี สมยศิริ, "ห้องสมุดเฉพาะ," วารสารห้องสมุด 11 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2510) : 119.

ความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อบริการห้องสมุดนาคารถี่ทำการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ทำการศึกษาสภาพและการดำเนินงานห้องสมุดนาคารถี่กลาง ซึ่งหมายถึงห้องสมุดนาคารถี่แห่งประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์อีก 7 แห่งคือ ห้องสมุดนาคารถี่กรุงเทพ จำกัด ห้องสมุดนาคารถี่กรุงไทย จำกัด ห้องสมุดนาคารถี่ศรีอยุธยา จำกัด ห้องสมุดนาคารถี่สภกรไทย จำกัด ห้องสมุดนาคารถี่ทหารไทย จำกัด ห้องสมุดนาคารถี่มหานคร จำกัด และห้องสมุดนาคารถี่ศรีนคร จำกัด ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 8 แห่ง มาประกอบการศึกษา การดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ ของห้องสมุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์บรรณารักษ์ เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด สัมภาษณ์รายชื่อผู้ใช้ห้องสมุด จากสมุดทะเบียนผู้ใช้ห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ธนาคารสภกรไทย จำกัด ธนาคารทหารไทย จำกัด ธนาคารศรีนคร จำกัด ยกเว้นธนาคารมหานคร จำกัด เพราะเป็นห้องสมุดที่จำกัดผู้ใช้ คือ ให้ใช้เฉพาะผู้บริหารเท่านั้น แล้วสุ่มตัวอย่างประชากร จากที่ได้สำรวจไว้จำนวน 650 คน ให้ผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการใช้บริการของห้องสมุดในการค้นคว้า วิจัย และอ่านหนังสือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้นำไปทดลองให้ผู้มีลักษณะเดียวกับตัวอย่างประชากรตอบ 20 คน โดยผู้วิจัยไปสังเกตด้วยว่า ผู้ตอบมีความเข้าใจหรือไม่อย่างไร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ได้ฉบับที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ส่งให้ตัวอย่างประชากรตอบทางไปรษณีย์โดยตรง และส่งผ่านบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละแห่ง กำหนดส่งแบบสอบถามคืนภายใน 2 สัปดาห์ ข้อมูลที่ได้กลับคืนมานั้น นำมาเสนอเป็นคารออยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยน้ำหนักของปัญหา (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

นอกเหนือจากการสำรวจและสัมภาษณ์อย่างประชากร เพื่อให้ตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารและสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสือตำรา บทความจากวารสาร และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ตามห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบที่จะทำการเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มีเนื้อหาและสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพและการใช้ห้องสมุดธนาคารกลาง และธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร" คาดว่าจะได้รับประโยชน์คือ

1. ได้แนวทางในการปรับปรุงงานบริการของห้องสมุดธนาคาร แก่ผู้ใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ได้แนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดและให้บริการแก่ผู้ใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์
3. ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยเสนอแนะต่อผู้บริหารให้นำไปปรับปรุงบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่